

АКАДЕМІЯ ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНИХ ВІДНОСИН І ТУРИЗМУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії

С.М.Коваленко
« 07 » травня 2020 р.

Програма
вступного комплексного іспиту з фахових дисциплін на III курс факультету економіки, соціальних технологій та туризму для продовження навчання спеціальність 073 Менеджмент

Затверджено на засіданні приймальної комісії
протокол № 7 від 07 травня 2020 р

Київ-2020

Зміст

	стор.
Вступ.....	3
1. Опис основних розділів програми.....	3
2. Орієнтовний перелік питань, які виносяться на випробування.....	5
3. Структура екзаменаційного білету.....	6
4. Критерії оцінювання відповідей вступника.....	6
5. Рекомендована література.....	7

Вступ

Програма всупного екзамену призначена для осіб, які вступають на 3 курс за спеціальністю Менеджмент

Цією програмою передбачається перевірка знань студентів з фахових дисциплін – Економічна теорія, Мікроекономіка, Макроекономіка, Гроші та кредит, Маркетинг, Національна економіка. Також програма містить список рекомендованої літератури, приклад білету і критерії оцінювання відповідей вступника.

1.Опис основних розділів програми

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії. Походження та еволюція економічної науки. Продуктивні сили і виробничі відносини. Трудові ресурси, засоби виробництва. Предмет економічної теорії, його тлумачення різними економічними школами. Розвиток економічної думки в світі та Україні.

Методологія економічного дослідження. Загальнофілософські та специфічні методи. Індукція та дедукція. Рівні економічного дослідження. Структура економічної теорії.

Функції економічного знання: теоретико-пізнавальна, практична, виховна, методологічна, прогностична. Позитивний і нормативний аспекти економічної теорії.

Економічні закони та економічні категорії. Місце економічної теорії в системі економічних наук. Економічна теорія та господарська практика. Економічна політика та її цілі.

Тема 2. Економічна система суспільства. Власність та її роль в економічному розвитку суспільства. Структура і зміст економічної системи. Продуктивні сили, соціально- економічні та організаційно-економічні виробничі відносини, господарський механізм, як елементи та ознаки економічної системи.

Типи економічних систем: традиційна (натуральна) економіка, чисто ринкова, командно-адміністративна, змішана, економіка перехідного періоду. Характеристики кожної з них. Оцінка ролі ринкової економіки. Аргументи „за” і „проти” ринкової системи.

Власність. Власність і майно. Основи аналізу відносин власності. Власність як економічна категорія. Правовий аспект власності. Приватна власність як основа ринкової системи. Об’єкти та суб’єкти власності. Складові відносин власності. Форми власності в Україні.

Еволюція відносин власності. Форми, методи і принципи роздержавлення та приватизації. Націоналізація. Рейдерство. Домінуючий об’єкт власності. Нові тенденції розвитку відносин власності.

Основні економічні проблеми, що стоять перед суспільством: що виробляти, як виробляти, для кого виробляти, чи спроможна економічна система до адаптації, чи спроможна економічна система до саморегулювання.

Основні напрями формування ринкових відносин. Формування державного і ринкового механізмів регулювання економіки. Проблеми та особливості переходу економіки України до ринку. Шляхи формування ринкової економіки..

Тема 3. Виробництво, його сутність та роль у житті суспільства. Теорія товару та грошей. Економічні потреби та економічні інтереси. Різні підходи до класифікації потреб. Закон зростання потреб. Мета і результати суспільного виробництва.

Фактори виробництва. Економічні ресурси. Закон рідкості ресурсів. Взаємодія і розвиток факторів виробництва.

Проблема „потреби-ресурси”. Повна зайнятість та повний обсяг виробництва. Проблема економічного вибору. Виробничі можливості. Крива виробничих можливостей.

Сутність та складові суспільного виробництва. Виробництво як головний елемент відтворювального процесу. Відмінність між працею та виробництвом. Типи розширеного суспільного відтворення.

Ефективність виробництва. Соціальна та економічна ефективність суспільного виробництва. Критерії та показники ефективності виробництва, шляхи її підвищення.

Еволюція виробництва, натуральне і товарне виробництво. Причини та умови виникнення і розвитку товарного виробництва. Матеріальне і нематеріальне виробництво. Проблема „економічної людини”. Розвиток особистості людини – узагальнюючий критерій економічного розвитку.

Цілі та результати суспільного відтворення. Благо. Товар, його властивості: вартість, споживча вартість та корисність, мінова вартість.

Теорія вартості: класичний, граничний та неокласичний підходи. Товарне виробництво в сучасних умовах. Вільні та господарські товари. Класифікація господарських товарів. Специфіка послуги як результату нематеріального виробництва.

Сутність та походження грошей. Форми та функції грошей. Ліквідність. Еволюція функцій грошей. Грошовий оборот. Закон грошового обігу за тлумаченням К. Маркса та І. Фішера. Головний принцип організації грошового обігу.

Сутність грошової системи. Системи металевого та паперового обігу. Закон Коперника-Грешема. Біметалізм та монометалізм. Структура грошової системи.

Сутність та економічна роль кредиту. Принципи та етапи кредитування.

Товарний і грошовий кредит. Комерційний кредит, вексель. Класифікація видів кредиту за різними ознаками.

Банк, його функції. Класифікація операцій банків. Банківська система України. Кредитна система. Центральний банк, банківський сектор, страховий сектор, спеціалізовані небанківські фінансово-кредитні інститути. Іпотека.

Інфляція. Відмінність інфляції від зростання цін на окремі групи товарів. Інфляція попиту та інфляція витрат. Відкрита та прихована інфляція. Види інфляції залежно від темпів зростання.

Наслідки інфляції. Номінальний та реальний доходи. Крива Філіпса. Стагфляція

Тема 4. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи. Теоретичні засади становлення ринкових відносин. Сутність та функції ринку. Структура та інфраструктура ринку. Види ринків, характерні ознаки сучасного ринку.

Попит, закон попиту, крива попиту. Нецінові фактори попиту. Індивідуальний та ринковий попит. Функція ціни при аналізі попиту. Зміна попиту та зміна обсягу попиту.

Пропозиція, закон пропозиції, крива пропозиції. Нецінові фактори пропозиції. Індивідуальна та ринкова пропозиція. Функція ціни при аналізі пропозиції. Зміна пропозиції та зміна обсягу пропозиції.

Ціна та собівартість. Види цін. Конкуренція, методи, форми та наслідки конкуренції. Типи конкурентної поведінки. Моделі ціноутворення.

Взаємодія пропозиції та попиту. Утворення рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва. Хрест Альфреда Маршалла. Механізм ринкового саморегулювання. Зміни обсягів попиту і пропозиції, зміни попиту і пропозиції, їх графічний аналіз.

Характеристика ринкових моделей. Правило максимізації прибутку. Чиста конкуренція, монополістична конкуренція, олігополія та чиста монополія.

Типи монополізації. Антимонопольна політика. Закон Шермана. Регульований ринок. Моделі антимонопольної політики та їх еволюція. Європейська та американська моделі антимонопольної політики.

Тема 5. Ринкові відносини в аграрному секторі. Аграрна сфера виробництва та її особливості. Аграрні відносини, сезонний характер виробництва.

Рента. Орендна плата. Диференційна рента. Додатковий чистий дохід. Особливість дії закону вартості в сільському господарстві.

Рентні відносини. Перша диференційна рента. Друга диференційна рента. Раціоналізаторський дохід.

Пропозиція землі. Попит на землю, його чинники. Родючість і ціна землі. Ринок землі.

Агропромисловий комплекс і агробізнес. Форми господарювання у сільському господарстві. Проблеми функціонування агропромислового комплексу в Україні.

Тема 6. Корисність економічного блага. Економічний вибір. Категорії „корисність” та „споживча вартість” в економічній теорії. Сукупна та гранична корисність. Функція корисності. Закон спадної граничної корисності економічного блага. Процес споживання та динаміка зміни сукупної та граничної корисності: цифровий та графічний аналіз.

Крива байдужості: сутність та значення. Карта кривих байдужості. Параметри та властивості кривих байдужості. Взаємозамінні, взаємодоповнюючі та нейтральні блага. Блага з від'ємною корисністю.

Гранична норма заміщення. Бюджетне обмеження споживача. Бюджетна лінія, її параметри. Зміст нахилу бюджетної лінії. Параметри зміни бюджетної лінії.

Рівновага споживача: взаємодії кривих байдужості з бюджетним обмеженням. Вибір оптимального споживання (точки рівноваги споживача).

Тема 7. *Теорія еластичності*. Еластичність для взаємопов'язаних показників. Цінова еластичність попиту. Формула коефіцієнта цінової еластичності попиту. Абсолютно еластичний та абсолютно нееластичний попит. Формула еластичності з урахуванням середньої точки.

Застосування оцінки еластичності за показником загального виторгу. Чинники цінової еластичності попиту.

Перехресна еластичність попиту. Еластичність попиту за доходом споживача. Еластичність пропозиції за ціною. Вплив часу на еластичність пропозиції.

Еластичність пропозиції за цінами факторів виробництва.

Тема 8. *Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель фірми*. Фірма та фактори виробництва. Мотивація економічної поведінки фірми. Економічні періоди функціонування фірми. Технологія в економічному розумінні: поєднання різних факторів виробництва.

Миттєвий, коротко-, і довгостроковий періоди діяльності фірми. Виробнича функція. Фактори та підходи до побудови виробничої функції. Еволюція виробничої функції.

Виробнича функція як база для розрахунку економічного зростання. Властивості виробничих функцій.

Середній, сукупний та граничний продукт у короткостроковому періоді. Ізокванта, карта ізоквант. Закон спадної граничної продуктивності факторів виробництва.

Гранична норма технічного заміщення факторів виробництва. Позитивний і негативний ефект масштабу виробництва.

Тема 9. *Витрати виробництва*. Економічні витрати та альтернативна вартість. Витрати виробництва: явні, неявні та валові; постійні та змінні; середні постійні, середні змінні та середні валові витрати; граничні витрати.

Прибуток, як різниця між виторгом (доходом) і витратами виробництва. Економічний та бухгалтерський прибуток. Нормальний прибуток як елемент витрат. Життєвий цикл товару та обсяги прибутку.

Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Графічний та числовий аналіз. Закон зростання граничних витрат.

Витрати виробництва у довгостроковому періоді. Графічний аналіз кривої ЛАС. Поняття та зміст ізокости. Карта ізокост. Рівновага виробника: взаємодія карти ізокост та ізокванти; максимізація прибутку чи мінімізація збитків.

Концепція мінімально ефективного розміру підприємства. Позитивний ефект масштабу виробництва, негативний ефект масштабу виробництва.

Тема 10. Ринок досконалої конкуренції. Сутність ринкової структури. Види ринкових структур та їх ознаки. Властивості ринку досконалої конкуренції. Ринковий попит і крива попиту на товар фірми в умовах чистої конкуренції. Сукупний, середній та граничний дохід, їх графічне зображення в умовах ринку вільної конкуренції.

Конкурентна стратегія фірми у короткостроковому періоді. Максимізація прибутку. Ринкова ціна та умови прибутковості, беззбитковості, збитковості, згорання виробництва.

Конкурентна стратегія фірми у довгостроковому періоді.

Ефективність ринку досконалої конкуренції.

Тема 11. Монопольний ринок. Ринок чистої монополії та його характеристика.

Поняття та ознаки. Природні, економічні, адміністративні та правові бар'єри входження у монопольний сектор.

Природні та економічні монополії. Монопсонія.

Визначення ціни і обсягу виробництва в умовах чистої монополії. Цінова еластичність попиту та її вплив на поведінку монополіста.

Короткостроковий період у аналізі монополії. Цінова дискримінація.

Соціальні та економічні наслідки монополії.

Порівняльний аналіз чистої конкуренції та монополії. Антимонопольне регулювання, його моделі.

Тема 12. Макроекономічні показники в системі національних рахунків.

Економічний колообіг з урахуванням державного сектору та сектору „закордон”. Роль цих секторів у системі національного господарювання.

Система національних рахунків (СНР) як нормативна база макроекономічного рахівництва. Її відмінність від системи балансу народного господарства. Методологічні принципи побудови СНР.

Основні макроекономічні показники: валовий національний дохід (ВНД) та валовий внутрішній продукт (ВВП). Принципи обліку ВВП. Складові розрахунку ВВП за доходами та за витратами.

Чистий національний дохід (ЧНД). Чистий внутрішній продукт (ЧВП).

Амортизація. Національний дохід. Особистий дохід. Дохід кінцевого користування. Валовий національний наявний дохід (ВННД).

Роль цін в обчисленні ВВП. Номінальний і реальний ВВП. Індекс цін: дефлятор та інфлятор ВВП. Споживчий кошик.

ВВП та суспільний добробут. Якість продукції, вільний час населення, позаринкові операції, структура виробництва, тіньова економіка, забруднення навколишнього середовища та зміни чисельності населення країни як фактори, що не враховує ВВП.

Чистий економічний добробут (NEW): роль, значення та методика обрахунку.

Тема 13. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції. Сутність сукупного попиту, його відмінність від індивідуального попиту. Структура споживчого попиту: внутрішній споживчий попит, інвестиційний попит, попит закордону і попит держави. Цінові фактори, що впливають на сукупний попит: зміна відсоткової ставки, ефект багатства, ефект імпортих

закупок та структура імпорту. Крива сукупного попиту (AD). Нецінові фактори, що впливають на сукупний попит: зміни в споживчих витратах, інвестиційних витратах, державних витратах та витратах на чистий експорт. Заплановані та фактичні витрати. Зміни в обсязі сукупного попиту та зміни сукупного попиту.

Сукупна пропозиція, її відмінність від індивідуальної пропозиції окремого виробника. Цінові чинники, що впливають на сукупну пропозицію: зміна відсоткової ставки, зміна рівня цін. Нецінові фактори, що впливають на сукупну пропозицію: зміна цін на ресурси, продуктивність праці, податки та державне регулювання.

Короткострокова крива сукупної пропозиції (AS). Зміна цін і реального ВВП на різних ділянках короткострокової кривої сукупної пропозиції. Довгострокова крива сукупної пропозиції: класичний, проміжний та кейнсіанський відрізки. Зміна обсягу сукупної пропозиції та зміна сукупної пропозиції.

Рівновага на макроринку. Три варіанти ринкової рівноваги. Довгострокова та короткострокова ринкова рівновага. Порушення рівноваги та механізм її відновлення.

Тема 14. Споживання, заощадження та інвестиції. Споживання, заощадження та дохід домогосподарств. Середня та гранична схильність до споживання. Корисність і споживча вартість. Закон спадної граничної корисності та закон рівномірного задоволення потреб.

Заощадження як елемент доходу. Використання заощадження. Середня та гранична схильність до заощадження. Способи утворення заощаджень з урахуванням рівня ліквідності.

Інвестиції та фінансові ринки. Погляд на заощадження та інвестиції з боку класиків та кейнсіанців. Валові та чисті інвестиції, амортизація. Характеристика економічного стану держави в залежності від обсягу залучених чистих інвестицій.

Прямі та опосередковані інвестиції. Характеристика інвестицій в залежності від терміну інвестування. Реальні, фінансові та інтелектуальні інвестиції. Мультиплікатор та акселератор. Попит на інвестиції та ставка відсотка. Фінансовий ринок. Індексація. Інвестиції в людський капітал.

Сутність мультиплікатора. Модель простого мультиплікатора. Вплив інвестицій на обсяг національного виробництва. Модель акселератора.

Тема 15. Монетарна політика. Грошовий ринок. Грошова пропозиція та способи її вимірювання. Грошова пропозиція, грошова маса і грошова база. Коефіцієнт монетизації. Попит на гроші та його структура. Модель попиту на гроші Баумоля-Тобіна.

Центральний банк як суб'єкт монетарної політики. Механізм створення банками грошей. Політика „дорогих” і „дешевих” грошей. Передавальний (трансмісійний) механізм монетарної політики. Грошовий та депозитний мультиплікатори. Дискреційна і недискреційна монетарна політика. Наслідки монетарної політики за моделлю IS-LM. Координація монетарної та фіскальної політики в моделі IS-LM.

Тема 16. Фіскальна політика держави. Зміст фіскальної політики: цілі та інструменти. Принципи ефективного оподаткування. Крива Лаффера.

Державні видатки та їх структура. Поточні та капітальні видатки. Дискреційна фіскальна політика. Стимулююча та стримуюча фіскальна політика. Мультиплікатор збалансованого бюджету.

Недискреційна (автоматична) фіскальна політика. Стабілізаційний вплив на економіку фіскальної політики вмонтованих стабілізаторів в умовах падіння та збільшення виробництва. Вплив зниження податків на ВВП згадано з теорією економіки пропозиції.

Фіскальна політика і державний бюджет. Економічні наслідки державного боргу. Ефект витіснення державою приватних інвестицій і тягар боргу для майбутніх поколінь. Методи управління державним боргом: рефінансування, реструктуризація, боргові свопи, списання боргу.

Тема 17. Циклічні коливання та економічне зростання. Циклічний характер економічного розвитку. Економічний цикл, його стадії. Короткі та середні цикли, довгі хвилі в економіці. Явища, що супроводжують різні стадії економічного зростання.

Циклічність, інфляція та безробіття як форми прояву макроекономічної нестабільності. Кейнсіанська та неокласична теорії економічних циклів. Застосування моделей AD-AS та IS-LM для аналізу циклічних коливань. Концепція реальних економічних циклів Д. Кюндланда та Е. Прескота. Рівноважний циклічний процес Р. Лукаса. Теорія циклічних коливань М.І. Туган- Барановського.

Державне антициклічне регулювання.

Економічне зростання: сутність та способи виміру. Екстенсивний та інтенсивний типи економічного зростання. Фактори, що гальмують економічне зростання. Економічний розвиток.

Модель економічного зростання Харода-Домара. Модель зростання Р. Солоу. „Золоте” правило нагромадження капіталу.

2. Орієнтовний перелік питань, які виносяться на випробування

1. Класифікація факторів суспільного виробництва.
2. Суспільні потреби, сутність економічних ресурсів.
3. Крива виробничих можливостей.
4. Елементи та моделі економічних систем.
5. Умови виникнення та типи товарного виробництва.
6. Товар та його властивості.
7. Форми власності.
8. Сутність процесу відтворення, його елементи та види.
9. Методи приватизації в Україні.
10. Суть та функції ринку.

11. Структура та інфраструктура ринку.
12. Циклічність як форма економічного розвитку.
13. Сутність економічного циклу, види економічних циклів та причини їх коливань.
14. Закон попиту та фактори, що впливають на попит.
15. Закон пропозиції та фактори, що впливають на пропозицію
16. Сутність монополії та причини її виникнення.
17. Сутність конкуренції, як економічної категорії.
18. Поняття підприємництва та його принципи.
19. Форми підприємницької діяльності.
20. Кругообіг фондів підприємства та їх структура.
21. Витрати підприємства та їх класифікація.
22. Поняття собівартості продукції.
23. Необхідність державного втручання та економічні функції держави.
24. Форми, методи та цілі державного регулювання економіки.
25. Суть, структура та функції фінансів.
26. Державний бюджет: доходи та видатки.
27. Поняття дефіциту бюджету та державного боргу.
28. Роль податків в ринковій економіці.
29. Суть, принципи та види кредиту.
30. Сутність банківської системи.
31. Показники системи національних рахунків (ВВП, ВНП, ЧНП, НД, ОД).
32. Суть та фактори економічного зростання, поняття економіки знань та сталого розвитку економіки.

3. Структура екзаменаційного білету

Екзаменаційний білет складається з трьох теоретичних питань.

Приклад екзаменаційного білету:

1. Сутність менеджменту.
2. Поняття лідерства.
3. Організаційні структури управління.

4. Критерії оцінювання відповідей вступників

Знання вступників з кожного питання оцінюються за чотирьохбальною шкалою:

- "відмінно" (5)
- "добре" (4)
- "задовільно"(3)
- "незадовільно"(2)

При чому оцінка за практичну частину завдання повинна бути не нижче загальної оцінки, основу якої складає вміння грамотно застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних питань.

Оцінка "відмінно" ставиться у тому випадку, коли вступник глибоко і вичерпно знає предмет, основну (обов'язкову) літературу за програмою дисципліни, повно, чітко і грамотно відповідає на питання в обсязі програми.

Оцінка "добре" ставиться в тому випадку, коли вступник твердо знає предмет, основну (обов'язкову) літературу за програмою дисципліни, впевнено відповідає на питання в обсязі програми, при цьому за деякими показниками є недоліки непринципового характеру, якість відповідей вступника у відношенні точності і чіткості викликає зауваження чи виправлення членів комісії у вигляді виправлень і навідних запитань..

Оцінка "задовільно" ставиться в тому випадку, коли вступник виявив знання лише основного матеріалу, але не знає деталей питання, невпевнено вміє використовувати отримані знання для пояснення поставлених питань, а для одержання правильних відповідей потрібна була допомога членів комісії у вигляді виправлень і навідних запитань.

Оцінка "незадовільно" ставиться в тому випадку, коли вступник має поверхневе уявлення по заданому питанню.

Обговорення результатів іспиту у відношенні до кожного вступника проводиться на закритому засіданні предметної комісії. При визначенні підсумкової оцінки члени комісії користуються обчисленням її як середнього арифметичного показника. Рішення про оцінку приймається відкритим голосуванням, в якому приймає участь тільки склад даної комісії, простою більшістю голосів. При рівній кількості голосів, голос голови комісії є вирішальним.

Результати здачі іспиту оголошуються вступникам у день затвердження протоколів приймальної комісії.

5. Рекомендована література

1. Виноградський М. Д. Організація праці менеджера. – К.: Кондор, 2002. – 518 с.
2. Виханский О.С., Наумов А.И. Менеджмент. – М.:Гардарика, 2002. – 224с.
3. Вовчак І. С. Інформаційні системи та комп'ютерні технології в менеджменті. – Тернопіль: Карт-бланш, 2001. – 338с.
4. Гріфін Р., Яцура В., Олесевич Д. Основи менеджменту. – Львів: БАК, 2002. – 624 с.
5. Друкер П. Эффективное управление. Экономические задачи и оптимальные решения. – М.: Фаир – Пресс, 1998. – 288 с.
6. Інформаційні системи і технології в економіці/За ред. В.С.Пономаренка – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 296с.
7. Крушельницька О.В., Мельничук Д.П. Управління персоналом.– К.: Кондор, 2003. – 296 с.
8. Мескон М. Х. Альберт М. , Хедоури Ф. Основы менеджмента. – М.: Дело, 1992. – 701 с.
9. Немцов В. Д., Довгаль Л. Є., Сінюк Г. Ф. Менеджмент організацій. – К.: ТОВ «УКПК ЕксОб», 2002. – 392 с.

- 10.Осовська Г.В. Основи менеджменту. – К.: Кондор, 2003. – 556с.
- 11.Управление организацией /За ред. А.Г. Поршнева и др.–М., 2000. – 669с.
- 12.Управління персоналом./ Виноградський М.Д., Беляєва С.В., Виноградська А. М., Шканова О. М. – К.: ЦУЛ, 2008.-305с.
- 13.Шегда А.В. Основы менеджмента. – К.: Тов-во «Знання», КОО, 1998. – 512 с.